

Panses a l'ombria del Benicadell. Riuraus i sequers a la Vall d'Albaida

CARLOS V. FUSTER MONTAGUD

Valencià: Institució Alfons el Magnànim, 2021

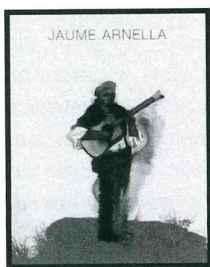
La producció de la pansa mitjançant l'escaldat del raïm moscatell va tindre un paper destacadíssim en l'economia d'algunes comarques valencianes i generà tota una tipologia arquitectònica —riuraus i sequers— que, en un estat de conservació desigual, resta encara en peu com a testimoni mut d'un passat d'esplendor.

A la Vall d'Albaida aquesta producció es concentra majoritàriament en els pobles situats en la zona més oriental, la que confronta amb les valls de Vernissa i Perputxent ja a les comarques de la Safor i el Comtat, respectivament: Montitxelvo, Terrateig, Benicolet, Rugat, etc.

Fuster, coautor del documental *Temps de pansa. La memòria dels riuraus* (2014), concentra el seu estudi en aquestes poblacions i, després d'explicar minuciosament tot el procés d'elaboració de la pansa, es deté en la descripció de riuraus, estufes i sequers i realitza un inventari complet del patrimoni arquitectònic existent.

El volum, molt ben il·lustrat amb fotografies històriques i actuals, conclou amb un seguit de propostes de futur entre les quals destaca la possibilitat de creació d'un centre d'interpretació a l'estufa de la Peña, a Montitxelvo, la integració dels pobles pansers de la Safor i la Vall d'Albaida en la Ruta dels Riuraus, projecte de dinamització cultural impulsat des de la Marina Alta, i la consolidació de l'escaldada del raïm com a cita festiva en el calendari dels pobles implicats. Tot un programa, doncs, de recuperació i divulgació d'un patrimoni —la cultura de la pansa— que es troba encara en un estat de preocupant vulnerabilitat.

J.V.F.

JAUME ARNELLA

XAVIER BARÓ (editor)

Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida, 2020

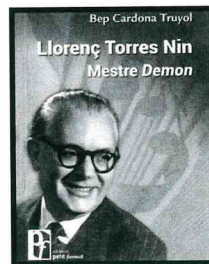
Xavier Baró és un seguidor incondicional de Jaume Arnella. «La seva obra sembla nascuda d'una llavor que escampés Jaume Arnella», diu el text que tanca aquest petit recull de poemes del cantant de «Les rondes del vi» que ha seleccionat el trobador d'Almacelles per a la molt interessant col·lecció «Versos / Aiguabarreig de l'Aula de Poesia Jordi Jové» de la Universitat de Lleida.

Baró és l'autor del pròleg biogràfic, l'epíleg (en vers) i la selecció de versos, molts d'inèdits, triats d'entre l'extensa obra d'Arnella, de la qual destaquen sobretot els centenars de romanços que ha escrit, molts

interpretats en directe al programa radiofònic *El pont de les formigues*, com els conjunturals «Corrandes pel Fòrum de les Cultures» o la «Crònica del casament de la infanta», que van carregats de mala bava. Però també hi apareixen peces històriques del seu repertori com els pioners «Romanço del Quico Sabaté», enregistrat al disc *No trencaràs el son dels càtars* (1986), de l'Orquestrina Galana, o el «Romanço d'en Vinaixa», que va aparèixer al seu disc *Carregat de romanços* (1990), i que més endavant va versionar el mateix Baró. Dos poemes més que caldria esmentar, entre tants d'altres, són la «Cançó de l'antic pastor», que figurava al disc de l'Orquestra Simfònica de la Canya (1992), i «El bombardeig de Granollers», que pertany a un CD molt més recent, gravat amb el cor femení Sarabanda, ...*I que canten primavera* (2018).

El llibre, que només inclou setze poemes i no arriba al centenar de pàgines, constitueix una petita mostra o, si voleu, emprant termes cinematogràfics, un tràiler que resumeix i convida a endinsar-se en una obra majúscula vinculada tant a la tradició com a la cançó contemporània d'autor dels Països Catalans; una cançó popular, compromesa i gairebé clandestina.

FERRAN RIERA

Llorenç Torres Mestre Demon

BEP CARDONA TRUYOL

Institut Menorquí d'Estudis, 2020

Afortunadament, en els últims anys, les biblioteques, les discoteques i les videoteques s'estan omplint d'obres que venen a tapar forats, de vegades flagrants, contribuint així a la recuperació de personatges oblidats, però que en el seu moment van ser cabdals en l'esdevenir de l'evolució artística del país, i per tant mereixen rebre un homenatge.

Bep Cardona, autor del *Cançoner popular de Menorca*, ha volgut entrar en aquesta dinàmica, diríem que «salvadora», i ha escrit la biografia d'un músic injustament oblidat, Llorenç Torres Nin (1887-1964), més conegut com a Mestre Demon, nascut a la localitat de Sant Lluís però des de petit desplaçat amb la seva família a Barcelona, on va desenvolupar entre els anys vint i quaranta una reeixida carrera com a pianista i director d'agrupacions com la seva orquestra Demon's Jazz, que fins i tot va tenir un cos de ballarines, les Demon's Girls.

Llorenç Torres va començar tocant el piano en les sessions de cinema mut i més endavant va voltar per tots els cafès concert i els teatres de Barcelona i, ja al capdavant de la seva pròpia formació, també va tocar arreu de l'Estat espanyol. Com a compositor, la seva obra és immensa, tot i que no ha transcendit gaire, malgrat haver sigut un dels principals introductors del jazz a casa nostra. Potser, el seu tema que més ha passat a la història ha sigut un nadalenc jingle publicitari per